

ratlansága miatt; a történet fonalához nem kapcsolódik, hiszen amikor olvasás közben nagyítóval vizsgáljuk az író „festményét”, mondatról mondatra értelmezve, még nem látjuk az ecsetvonás kapcsolatát a történet nagy képével. Így lehetünk az ágyon szálló aranyokkal és a gyermek láthatatlan kavicsokkal szórt útjával. De a kirakó türelemjáték; csak lassan, a többi mozaikdarabka értelmezésével együtt látjuk meg jelentését. Később azonban pont az ehhez hasonló, elsőre oda nem illő fogalmak visszatérései válnak egy *akvarell* végső ecsetvonásává, melyben az alkotó színek nemcsak összeérnek, hanem egymásba is mosódnak, így a történetnek folyamatos fonala, a kirakónak mintája lesz.

Paradox módon ugyan, de hasonló összetartó elem a sín, ami azon kívül, hogy a Végállomásvárosba való megérkezés jelképe, egyben határjelölő is. Még ha önkényes és értelmetlen is, az azon túl élőknek többet jelent: lelki, emberi határ átlépése. Paradox mivoltát pedig az adja, hogy ugyanez a sín, ami ilyen éles határt jelent, az „inneniek” gyermekkori rémei által össze is tartja a regény szereplőit, mint a *Kramphau*, az aláverőcsákány az egymás mellett futó síneket. Így a geometria törvényei alapján elvben soha össze nem futó párhuzamok a történet során egymást metsző egyenesekké, történetekké válnak.

Wian a szemünk előtt nő fel; az első fejezetben még tündér, aztán egy beteglátogatás alkalmával már belső énje fogja le kezét, hogy ne anyja vezérelje. Ettől fogva tapogatja saját útját és képes elszakadni a gyermekkortól. És a történet még csak ekkor kezdődik. A veszteglő vonatot talán elindítja majd egy szereplő, akitől a legkevesbé várunk. A kép ugyanis csak akkor igazi, ha egy arc sem hiányzik róla. Kontra regényében is összeállnak végül a figurák.

Fekete-fehér fotó. A címlapon két alak egy tó mellett és egy Volkswagen bogár. Furcsának hatnak emellett az élénk sárga betűk. Kiábrándító, amikor egy címlap üzenetét a regény első fejezeteiben megértjük, ám Kontra Ferenc a legmesteribb kirakóművészként helyezgeti a kockákat, hogy a puzzle középső darabja, a csoportkép utolsó alakja csak legvégül kerüljön a rájába – a regény a borítójába.

DÉRI ESZTER

(*Helikon Kiadó, Budapest, 2006,*
224 oldal, 2490 Ft)

FÁBIÁN LÁSZLÓ:

...*gyanánt* Regény Könyves Kálmánról

Fábián László ...*gyanánt* című regénye mintegy várható folytatása az

életműnek, itt is egy történelmi szituáció emelődik transzparenssé, akár korábbi regényében, a *Henrik király nyughatatlan éjszakáiban*. Mindkét regény egyetlen, nagyformátumúnak vélt személyiség apoteózisa (Henriké és Könyves Kálmáné). Úgy tűnik viszont, hogy a témaválasztás különbözősége radikálisan másfajta elgondolásokhoz vezet azonos műfaji keretek között. A *Henrik*-ben az elbeszélői nézőpont szétszóratása és destabilizációja kérdőjelezi meg a narratíva jelentését, amit az ironia állandó jelenlévősége is hangsúlyozottá tesz. A *Henrik*-ben ez a csevegő jelleg, súlytalanító beszéd a legnagyobb meglepetés a műfaj konvencionális hagyományaihoz képest, és a legsikerültebb is. A ...*gyanánt* első fejezetében ezzel szemben érzékelhetően körvonalazódik a narrátor jelenléte, ami inkább a *Henrik*-et megelőző regénnyel, az 1876 *vagy az elrejtett emberrel* mutat hasonlóságot.

Fábián regényművészetében, így a ...*gyanánt*-ban is keverednek a lírai és az értekező részek, s hatalmas felidéző képességük révén szinte mindenfajta műfaji besorolásnak ellenállnak. Az első fejezetben, a *Malasztal teljes*-ben oldalakon keresztül indáznak a Juhász Ferencre emlékeztető költői sorok, miközben folklorisztikus pontosságú leírást kapunk *Krisztus fölkelte mennyasszo-*

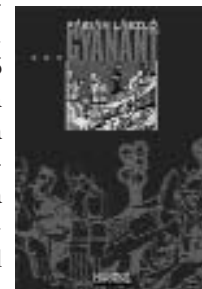
nyának ünnepéről, az ünneplő tömegről, és a katolikus egyház képviselőjének egyszerre szemérmes, önsanyargató, s talán ennek következtében elfojtott belső életéről. Fábián más regényeire is jellemző a szexuális élvezet hatalmi (*Henrik*), illetve kutatószenvédéllyel való transzformációja („...*maradék Édene*”), a ...*gyanánt*-ban ugyanez vallási rajongássá emelődik.

Értekezés, próza és költészet a szerzői életműben egymást föltételező hármásának ismeretében a ...*gyanánt*-ban az esszéisztikus

vonások nem hatnak idegenül a narrátor magánbeszédében. Ez az interpretatív jelleg abból is adódik, hogy a szerző gyakorta él aforisztikus összefoglalásokkal, amelyek dramaturgiai leggyakrabban egy-egy kohéziós szempontból

szorosabban összetartó és -tartozó egység végén jelentkeznek. A királyi (kálmáni) erények leírása például az elbeszélő hangnak Kálmán belső magánbeszédével való azonosítása révén történik, mikor is a jövőendő király bemutatkozik az ország nagyjai előtt.

A regényt rengeteg vendégzöveg teszi kissé túlbonyolítottá: történeti feljegyzések, források, idegen nyelvű idézetek, melyek áltörténelmi szituációkat hivatottak felidézni, s melyeket kurzívan jelöl a szerző. Elbeszélői kvalitásokra vall az, hogy a források lelőhelye észrevétlenül,

mégis filológiai pontossággal válik a *corpus* részévé. Ám be kell valljam, hogy számomra gyakran okozott nehézséget az ilyen jellegű utalások, bejegyzések megfejtése (főleg a lengyel vonatkozásúaké). A legnagyobb kételyem a regénnyel kapcsolatban, minden elismerésem ellenére, hogy e nagyívű portré megrajzolása nem vezet-e végül olyasfajta archaizmus-hoz, amely elveszti azt, amit a fábiáni nyelvezet legnagyobb erényének tartok: a nyelvi frissességet, dinamikát? Lehetséges, hogy a Segesdi György rajzaival kiadott könyv is többet nyert volna azáltal, ha a kiadó nem képviselt volna illusztratív szemléletet a szemléleti (vizuális) anakronizmussal, és hagyta volna magától lélegezni a szöveget.

VARGA VIRÁG

(*Mundus Magyar Egyetemi Kiadó,*
Budapest, 2006, 280 oldal, 2990 Ft)

SIGMOND ISTVÁN:

Csókavész

A mindennapjait viszonylagos nyugalomban töltő emberek többsége legfeljebb passzióból, érdekes időtöltés gyanánt vagy az elrejtett dolgok iránti belső vonzalomtól vezérelve próbál természetfölötti üzenetek után kutatni egy összetört tényér szilánkjait figyelve, vagy a kö-

rülötte lévő világ egyéb megtapasztalható jelenségeiből következtetve a megtapasztalhatatlanra. A valós vagy látszólagos ómenek értelmezésének olthatatlan vágya sokszor mosolyt csal a magát biztos, kiszámítható alapokon állónak tekintő ember arcára. Mindez általában működőképesnek is bizonyul mindaddig, amíg vannak megkérdőjelezhetetlennek tetsző válaszaink saját jelenünk és holnapunk kérdéseire.

Ilyenkor gyakorta el sem tudjuk képzelni, hogy lehetnek olyan dolgok, helyzetek, események, melyek vasszeggóval elevenítik meg, hívják életre a valóságnak a józan ész határait messze túllépő dimenzióit. Ezek a sarokpontok az élet bármely területén megmutathatók, de persze mindennél hatványozottabban és kikerülhetetlenebbül jelentkeznek háborúk idején, s leginkább azoknak az életében, akik „csupán” tehetetlen elszenvedői a történéseknek. Akiket nem ragad magával a háború racionálisan értelmezhetetlen forrataga, hogy mindenről megfeledkezve éljenek a pillanatban, amikor nem számít semmi, csak az, hogy lesz-e még egyetlen újabb perc, óra, nap. Akik csak néznek tehetetlenül a frontra induló fiaik után, hogy naponként meghalva s újjászületve lessék a halálhírt hozó csókák raját (a csókavészt), s a postást, akitől a valóság határain túlról érkező táviratokat időről időre átvehetik.

Ebbe a világba kalauzol el bennünket Sigmond István új köteté-